

Sygn. akt: I C 689/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2018 r.

Sąd Rejonowy w Zawierciu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Agnieszka Wolak
Protokolant:	stażysta Sylwia Duma-Syrek

po rozpoznaniu w dniu 09 lutego 2018 r. w Zawierciu

sprawy z powództwa Z. K.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

1. oddała powództwo w całości,
2. zasądza od powoda Z. K. na rzecz pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 617,00 (sześćset siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 689/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 4 maja 2015r. powód Z. K. wystąpił przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. o zapłatę kwoty 3.896,34 zł tytułem zapłaty odszkodowania za szkodę komunikacyjną z dnia 2 czerwca 2013r. wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu wskazano, że w dniu 2 czerwca 2013r. doszło do zdarzenia drogowego- potrącenia dzikiego zwierzęcia, które niespodziewanie wtargnęło na drogę w taki sposób, że kierowca nie miał możliwości uniknięcia zderzenia, w wyniku którego został uszkodzony pojazd będący własnością powoda. Powód ustalił, iż za powstałą szkodę odpowiada Gmina O., która posiada ważne ubezpieczenie OC u pozwanego. W następstwie zgłoszonej szkody w toku postępowania likwidacyjnego pozwany odmówił uznania roszczenia powoda z uwagi na brak winy Gminy O.. W opinii pozwanego Gmina nie miała obowiązku oznaczać odpowiednimi znakami drogowymi odcinka drogi, na którym doszło do zdarzenia wywołującego szkodę.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na swoją rzecz od powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych. W uzasadnieniu podnoszono, że brak jest wykazania zawinionego działania bądź zaniechania po stronie ubezpieczonego Gminy O. w zakresie utrzymania drogi, na której doszło do szkody, stanowiących przyczynę uszkodzeń pojazdu powoda. Ponadto podnoszono, że droga na której doszło do zdarzenia, nie spełniała kryteriów umieszczenia na niej znaku ostrzegawczego (...) „dzikie zwierzęta”, którego brak zdaniem powoda miał być przyczyną powstałych uszkodzeń w jego pojeździe. Pozwany nie zgodził się z twierdzeniem powoda, że brak oznakowania drogi znakiem

ostrzegawczym A-18b „zwierzęta dzikie” w miejscu gdzie doszło do wypadku jest jednoznaczny z zaniechaniem Gminy i tym samym przypisaniem jej odpowiedzialności za szkodę powoda. W miejscu gdzie doszło do zdarzenia pojazdu powoda z dzikim zwierzęciem nie występowały powody uzasadniające postawienie takiego znaku. Pozwany z ostrożności zakwestionował wysokość dochodzonych przez powoda kosztów naprawy przedmiotowego pojazdu powoda, wskazując, iż przedłożony przez powoda kosztorys zawiera zawyżone ceny części zamiennych oraz stawki roboczogodzin za naprawę.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 2 czerwca 2013r. o godzinie 22.45 w miejscowości F. na obszarze Gminy O., na ulicy (...) doszło do zdarzenia drogowego – najechania przez kierującego pojazdem marki B. (...) o nr rej. (...) na dzikie zwierzę (sarnę), które nagle wtargnęło na jezdnię. W wyniku zdarzenia uszkodzony został pojazd powoda - uszkodzenia dotyczyły lewych drzwi, lewego błotnika i lewego lusterka. Zdarzenie miało miejsce w odległości około 100 metrów od skrzyżowania ulicy (...) z ulicą (...). Wysokość szkody powód ustalił na kwotę 2.999,69 zł brutto na podstawie kalkulacji sporządzonej przez rzeczoznawcę samochodowego. Koszt sporządzenia opinii wyniósł kwotę 246,00 zł brutto.

Dowód: notatka informacyjna Policji w Z. o zdarzeniu drogowym /k. 13 akt/, karta zdarzenia drogowego /k. 71-72 akt/, opinia rzeczoznawcy samochodowego z dnia 7.04.2015r. /k. 21-29 akt/, faktura VAT z dn. 8.04.2015r. /k. 30 akt/.

W pobliżu skrzyżowania, gdzie doszło do zdarzenia drogowego z dnia 2 czerwca 2013r. jest mały zakład, w dalszym przebiegu drogi ulicy (...) znajdują się trzy duże zakłady produkcyjne, za którymi występuje obszar leśny. Na ulicy (...) nie ma oznakowania ostrzegającego przed dzikimi zwierzętami. Służby leśne nie występowały o stosowne oznakowanie ulicy (...) znakiem ostrzegającym przed dzikimi zwierzętami. Ulica (...) jest drogą z ograniczeniem prędkości do 50 km/h. Gmina O. jako zarządca tej drogi nie miała informacji na temat przebiegających tam szlaków wędrówek zwierząt oraz problemach związanych z migracją zwierząt i wypadkach tym spowodowanych. Gmina nie prowadzi żadnych badań dotyczących migracji zwierząt w obrębie dróg. Bazuje na zgłoszeniach. Okolice zdarzenia znajdują się blisko drogi wojewódzkiej DW 791 i drogi krajowej DK (...). Ulica (...) na F. znajduje się na terenie obwodu Koła (...). Do Koła (...) nie kierowano zapytań o migrowanie, miejsca bytowania i przemieszczania się dzikich zwierząt w tym obszarze. Na terenie ulicy (...) nie ma stałego przejścia zwierzyny. Takie stałe przejście dzikiej zwierzyny znajduje się na drodze wojewódzkiej na skrzyżowaniu drogi na O. i K. na W. i tam znajduje się znak drogowy ostrzegający przed dziką zwierzyną postawiony po zgłoszeniu przez Prezesa K. łowieckiego do Dyrektora (...), ponieważ ginęło tam dużo zwierząt i z tego powodu było tam dużo interwencji Policji. W okresie od 1 stycznia 2012r. do 31 grudnia 2014r. Koło (...) nie odnotowało zgłoszeń o szkodach wyrządzonych przez dzikie zwierzęta.

Dowód: korespondencja e-mail pozwanego z Gminą O. /k. 67 akt/, zeznania świadka M. D. /k. 150 akt/, zeznania świadka A. G. (1) /k. 177 akt/, zdjęcie lotnicze /k. 73 akt/, pismo Koła (...) z dn. 7.03.2016r. /k. 137 akt/.

Wnioskiem z dnia 9 lipca 2013r. powód zgłosił do Gminy O. jako zarządcy drogi roszczenie o odszkodowanie za zaistniałą szkodę z dnia 2 czerwca 2013r. W odpowiedzi na wniosek o odszkodowanie Gmina O. poinformowała powoda, iż jest ona ubezpieczona w zakresie szkód na zarządzanych przez gminę drogach zgodnie z polisą wystawioną przez pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. serii (...) i w dniu 29 lipca 2013r. szkoda została zgłoszona do pozwanego (...), które będzie prowadziło postępowanie likwidacyjne.

Dowód: akta szkody – zgłoszenie szkody /k. 52 akt/, pismo Gminy O. z dn. 29.07.2013r. /k. 77 akt/, polisa OC pozwanego /k. 68 akt/.

W odpowiedzi na zgłoszoną szkodę komunikacyjną pozwany (...) S.A. z siedzibą w W. w decyzji z dnia 12 sierpnia 2013r. stwierdził brak podstaw do wypłaty odszkodowania za zaistniałą szkodę w ramach umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawartej przez Gminę O., argumentując, iż w sprawie brak było dostatecznych podstaw do przyjęcia, że szkoda była wynikiem niedołożenia przez ubezpieczającego Gminę O. należytej staranności w

sprawowaniu zarządu nad podległą drogą publiczną, co skutkowałoby bezpośrednio uszkodzeniem pojazdu powoda. Pozwany oszacował koszt naprawy pojazdu powoda na łączną kwotę 1.500,00 zł brutto.

Dowód: akta szkody – decyzja pozwanego z dn. 12.08.2013r. /k. 14-15 akt/, kosztorys pozwanego z dn. 9.08.2013r. /k. 52-66 akt/.

Pismem z dnia 11 marca 2014r. powód wniósł odwołanie od decyzji pozwanego z dnia 12 sierpnia 2013r. Pozwany po ponownym rozpatrzeniu sprawy w decyzji z dnia 4 kwietnia 2014r. podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko, nie znajdując podstaw do jego zmiany.

Dowód: odwołanie od decyzji- pismo z dnia 11.03.2014r. /k. 16-18 akt/, decyzja pozwanego z dn. 4.04.2014r. /k. 19 akt/.

Wysokość szkody, czyli koszt naprawy uszkodzeń samochodu B. (...) o nr rej. (...) powstałych w zdarzeniu drogowym w dniu 2 czerwca 2013r. w sposób zgodny z technologią narzuconą przez producenta pojazdu, przy zastosowaniu średniej stawki za roboczogodzinę prac mechanicznych, blacharskich i lakierniczych, oferowanych na terenie województwa (...) i ościennych przez nieautoryzowane zakłady naprawcze w wysokości 90,00 zł/rbg, z uwzględnieniem cen nowych oryginalnych części zamiennych wynosił na dzień szkody 2.770,99 zł brutto. Biegły sądowy K. S. w opinii uzupełniającej z dnia 5.10.2017r., sporządzonej na wniosek strony powodowej ustalił koszty naprawy samochodu B. w sposób zgodny z technologią narzuconą przez producenta pojazdu, przy zastosowaniu cen nowych, oryginalnych części zamiennych oznaczonych symbolem jakości O oraz stawki za roboczogodzinę prac mechanicznych, blacharskich i lakierniczych stosowanej przez (...) B. w C. w wysokości 145 zł/rbg na kwotę 3.643,38 zł brutto. Jednakże stwierdził, że przed przedmiotowym zdarzeniem przednia lewa boczna ściana oraz przednie lewe drzwi samochodu B. były poddane naprawie blacharsko – lakierniczej z użyciem grubej warstwy szpachli wyrównującej. Prace te wykonano poza siecią Autoryzowanych Stacji Obsługi samochodów marki B., w sposób niezgodny z technologią narzuconą przez producenta pojazdu. Ponieważ w zdarzeniu drogowym w dniu 2 czerwca 2013r. doszło do uszkodzenia tych samych, wcześniej naprawianych elementów, to bieżąca naprawa powinna być wykonana również w nieautoryzowanym zakładzie naprawczym. Zatem według opinii biegłego sądowego K. S. właściwym jest przyjęcie takiego algorytmu wyliczenia wysokości szkody, jaki przyjęto w opinii zasadniczej (k.194 akt)

Dowód: opinia biegłego sądowego z zakresu techniki samochodowej i ruchu drogowego, rekonstrukcji kolizji, wypadków i zdarzeń drogowych, wyceny wartości oraz kosztu i jakości napraw pojazdów samochodowych z dnia 30.03.2017r. i opinia uzupełniająca z dnia 5.10.2017r. /k. 190-199, 215-221 akt/.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów z dokumentów, które nie były kwestionowane przez żadną ze stron. Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się również na zeznaniach świadków M. D. i A. G. (1), dając im wiarę w całości, ponieważ nie znalazł przyczyn, by odmówić im wiarygodności. Przy ustalaniu powyższego stanu faktycznego Sąd oparł się również na opinii biegłego sądowego z zakresu techniki samochodowej i ruchu drogowego, rekonstrukcji kolizji, wypadków i zdarzeń drogowych, wyceny wartości oraz kosztu i jakości napraw pojazdów samochodowych, która została sporządzona w sposób rzetelny, jasny i fachowy.

Sąd Rejonowy zważył co następuje.

Bezspornym w niniejszym postępowaniu był fakt zajścia zdarzenia z dnia 2 czerwca 2013r. - kolizji z dzikim zwierzęciem: sarną, w wyniku której uszkodzony został pojazd należący do powoda. Bezspornym było również, że droga, na której doszło do przedmiotowego zdarzenia z 2 czerwca 2013r., pozostawała w zarządzie Gminy O., a pozwany jest ubezpieczycielem zarządcy drogi w zakresie odpowiedzialności cywilnej. Jak wyjaśnił podczas rozprawy w dniu 22 czerwca 2016r. Sekretarz Miasta i Gminy O. D. P., stan prawny ul. (...) na F. nie jest do końca wyjaśniony, kwestia własności tej drogi nie jest do końca uregulowana. Dopiero od stycznia 2014r. w Gminie zostało utworzone stanowisko Inspektora do spraw dróg, które pełni A. G. (1). Poprzednio sprawami zarządu dróg gminnych zajmował się Zakład (...) w O., czyli zakład budżetowy Gminy O. i w jego ramach nie było jednej osoby, która zajmowałaby się kwestią zarządu drogami. Dopiero w 2013r. Gmina przystąpiła do inwentaryzacji szczegółowej dróg gminnych i ten

wykaz jest stale aktualizowany. Ostatecznie Sekretarz Gminy oświadczył, iż zarząd nad drogą na ulicy (...) na F. w dniu zdarzenia z 2 czerwca 2013r. sprawował Zakład (...) w O. i tego Gmina O. nie kwestionuje. Ponadto kwestia zarządu nad drogą na ulicy (...) na F. nie była podnoszona przez żadną ze stron w toku procesu.

Spór pomiędzy stronami sprowadzał się do kwestii winy zarządcy drogi, tj. Gminy O., która w ocenie powoda polegała na zaniechaniu ustawienia odpowiedniego znaku ostrzegawczego, a to znaku A - 18b, informującego o występowaniu na odcinku drogi, na którym doszło do kolizji w dniu 2 czerwca 2013r., niebezpieczeństwa związanego z obecnością na niej dzikich zwierząt. Zatem kwestią wymagającą ustalenia było, czy istnieją podstawy dla przypisania zarządcy drogi winy w nienależyтым utrzymaniu jej poprzez brak odpowiedniego oznakowania drogi.

Podstawę prawną roszczenia powoda stanowi przepis art. 417 k.c. w związku z art. 822 k.c. W myśl art. 417 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

Natomiast wedle art. 822 §1 k.c. przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający lub ubezpieczony.

W przypadku zaistnienia zdarzenia powodującego powstanie odpowiedzialności cywilnej ubezpieczonego, powstaje obowiązek wypłaty przez ubezpieczyciela świadczenia z tytułu ubezpieczenia OC w granicach odpowiedzialności ubezpieczonego za skutki powstałej szkody w związku z tym zdarzeniem. Odpowiedzialność gwarancyjna ubezpieczyciela w momencie zaistnienia wypadku ubezpieczeniowego przekształca się w odpowiedzialność odszkodowawczą.

Odpowiedzialność za szkody komunikacyjne, związane z wtargnięciem na jezdnię zwierzęcia żyjącego w stanie wolnym, opiera się na zasadach ogólnych, tj. na zasadach odpowiedzialności deliktowej, uregulowanej przepisami Kodeksu cywilnego (art. 417 k.c.). Zgodnie z regułami ogólnymi, obowiązany do naprawienia szkody jest ten, kto wyrządził szkodę innej osobie na skutek swojego działania lub zaniechania. Obowiązek naprawienia szkody powstaje jedynie w razie takiego działania lub zaniechania (zaniedbania), które nosi znamiona naruszenia obowiązków (zakazów i nakazów) określonych w przepisach prawa.

Jednym z podstawowych obowiązków zarządcy drogi jest utrzymanie samej drogi oraz m.in. urządzeń zabezpieczających ruch (art. 20 pkt 4 ustawy z dnia 21 marca 1985r. o drogach publicznych (tekst jedn.: Dz.U.2007.19.115 z późn. zm.). Przez szeroko rozumiane utrzymanie drogi należy natomiast rozumieć wykonywanie czynności zmierzających m.in. do zwiększenia bezpieczeństwa i wygody ruchu. W ramach tych obowiązków zarządca drogi obowiązany jest ustalać organizację ruchu na drodze oraz stosować znaki i sygnały drogowe zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów wykonawczych (por. § 2 i 11 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 23 września 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków zarządzania ruchem na drogach oraz wykonywania nadzoru nad tym zarządzaniem (Dz. U. Nr 177. (...)). Zasady te określa szczegółowo rozporządzenie z 31 lipca 2002r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz.U.2002.170.1393) oraz rozporządzenie z 3 lipca 2003r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach (Dz.U.2003.220.2181).

Zgodnie z punktem 2 załącznika nr 1 do wyżej cyt. rozporządzenia z 3 lipca 2003r., znaki ostrzegawcze stosuje się w celu uprzedzenia o takich miejscach na drodze, w których kierujący powinni zachować szczególną ostrożność ze względu na występujące lub mogące występować w tych miejscach niebezpieczeństwo. Znaki ostrzegawcze stosuje się nie tylko w miejscach, gdzie występuje niebezpieczeństwo stale, ale również tam, gdzie występuje ono okresowo zależnie od okoliczności, pory dnia, roku itp. (m.in. przed miejscami pojawiania się zwierząt na drodze). Uszczegółowienie tych generalnych wytycznych, w zakresie dotyczącym stosowania znaku A - 18b, zostało dokonane w pkt 2.2.20 załącznika do ww. rozporządzenia, w którym wskazano, że znak ten stosuje się do oznaczenia miejsc, w których zwierzęta dziko

żyjące często przekraczają drogę, np. przy wjeździe do lasu o dużej ilości zwierzyny lub w miejscu przecięcia przez drogę dojścia do wodopoju.

Wedle poglądów judykatury ustawienie znaku drogowego A-18b uzasadnione jest w przypadku ustalenia bytowania i szlaków przechodu zwierząt przez drogę, czego ewentualnym potwierdzeniem są wcześniejsze zdarzenia z ich udziałem. Od zarządcy drogi wymaga się aktywnego badania stanu zagrożenia na drodze oraz dbania o aktualizację informacji w tym zakresie i przekazywania jej użytkownikom dróg poprzez umieszczanie, lub znoszenie odpowiednich znaków ostrzegawczych. Zaniechanie lub wadliwe wypełnienie tych obowiązków i będące z nim w związku przyczynowym zdarzenia wywołujące szkody może prowadzić do powstania odpowiedzialności odszkodowawczej po stronie zarządcy drogi. Odpowiedzialność zarządcy drogi aktualizuje się zatem, jeżeli do zdarzenia doszło na obszarze, gdzie ostrzegający znak drogowy powinien zostać, ale nie został ustawiony. (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 stycznia 2013r. wydany w sprawie sygn. akt I ACa 717/12; LEX nr 1267188).

Ciężar udowodnienia okoliczności zaniechania lub niedopełnienia obowiązków przez zarządcę spoczywa, zgodnie z art. 6 k.c., na poszkodowanym, który dochodzi odszkodowania. Obowiązkowi temu, w ocenie Sądu, powód nie sprostał.

Przede wszystkim wskazać należy po pierwsze, że zarządca drogi tj. Gmina O., nie miał żadnych sygnałów, ani informacji o występowaniu dzikiej zwierzyny na opisanym odcinku drogi i w jego okolicy. Nie miał sygnałów ani informacji, że miejsce zdarzenia stanowi szlak przemieszczania się leśnej zwierzyny, jak również Gmina nie występowała do kół łowieckich z zapytaniami o udzielenie informacji odnośnie migracji, miejsc bytowania i przemieszczania się dzikich zwierząt w obszarze, gdzie doszło do przedmiotowego zdarzenia drogowego. Po drugie zarządca drogi nie odnotował również przed dniem zdarzenia z 2 czerwca 2013r. żadnych zgłoszeń o szkodach wyrządzonych przez dzikie zwierzęta na terenie, gdzie doszło do zdarzenia z 2 czerwca 2013r. Wynika to w szczególności z zeznań świadków M. D. i A. G. (2), korespondencji e-mail strony pozwanej z Gminą O. oraz pisma Koła (...). Jedynym miejscem, gdzie znajduje się stałe przejście dzikiej zwierzyny znajduje się na skrzyżowaniu drogi na O. i K. na W. i tam został postawiony przez zarządcę drogi znak ostrzegawczy A-18b, co nastąpiło, jak zeznał świadek M. D., z jego inicjatywy, ponieważ ginęła tam duża ilość zwierząt i z tego powodu były tam liczne interwencje Policji. Ponadto jak wynika z poczynionych w niniejszej sprawie ustaleń faktycznych miejsce, gdzie doszło do zdarzenia z dnia 2 czerwca 2013r., na ulicy (...) w miejscowości F., to obszar częściowo zurbanizowany, znajduje się tam niewielki zakład na samym początku drogi, a w pobliżu ulicy (...) posadowione są trzy duże zakłady produkcyjne: Browar (...) przy ul.(...) SA przy ul. (...) SA Generalny Wykonawca Inwestycji przy ul. (...). Na zdjęciu lotniczym widoczne są też pobliskie zabudowania. Niewielki obszar leśny przy ul. (...) znajduje się dopiero na dalszym jej przebiegu. /k.730./ Świadek M. D. zwrócił uwagę na fakt, że skutek rozbudowy infrastruktury miejskiej jest taki, że dzikie zwierzęta mogą pojawić się praktycznie wszędzie, nawet w mieście.

W związku z powyższym zarządca drogi nie miał więc żadnych informacji o celowości ustawienia znaku A-18b na omawianym odcinku drogi, a przynajmniej powód tej okoliczności nie udowodnił.

Nie można zatem przypisać zarządcy drogi tj. Gminie O. zaniechania obowiązku w zakresie odpowiedniego oznakowania drogi, w tym przypadku umieszczenia znaku ostrzegawczego A-18b. Brak możliwości przypisania winy zarządcy drogi wyłącza zaś jego odpowiedzialność deliktową. W konsekwencji badanie pozostałych przesłanek odpowiedzialności z art. 417 k.c., tj. szkody i związku przyczynowego pomiędzy bezprawnym działaniem lub zaniechaniem, a zaistniałą szkodą, było bezprzedmiotowe.

Tym samym bezzasadne jest roszczenie powoda wobec pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W., który jako ubezpieczyciel odpowiedzialności cywilnej Gminy O. odpowiada na podstawie art. 822 § 1 k.c. za szkody tylko w granicach odpowiedzialności ubezpieczonego, a więc wówczas gdy odpowiedzialność ponosi ubezpieczający.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 417 k.c. w związku z art. 822 § 1 k.c., Sąd oddalił powództwo jako nieuzasadnione.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., obciążając nimi powoda Z. K., jako stronę przegrywającą spór. Na zasądzoną kwotę złożyły się koszty zastępstwa procesowego w kwocie 600,00 zł w stawce minimalnej określonej w § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U.2013.490 ze zm.) oraz koszt opłaty skarbowej od pełnomocnictwa – 17,00 zł